

Bocsor István (1807–1885)

Pápai főiskolai tanár. A Veszprém megyei Enyingen született 1807-ben jómódú földműves gazda gyermekeként. Elemi iskolai tanulmányait szülőhelyén végezte, sőt a szomszédos Lajos-Komáromban még német szót is tanult. Pápán 1819 és 1832 között volt diák. Az utolsó években a költészeti osztály segédtanára, majd könyvtáros és az iskola seniora lett. 1835-ben az esztétika, a francia nyelv és a neveléstan rendes tanárává választották. Ezt követően azonban – a református hagyományoknak megfelelően – külföldi (bécsi és berlini) tanulmányútra ment. A heidelbergi egyetemen szerzett tanári oklevelet. Visszatérésekor 1837-ben a magyar közjog és a történelem oktatója lett.

1845-ben ügyvédi oklevelet is szerzett. Szülőföldje, Enying delegátusaként tagja volt az 1848-as első népképviselői országgyűlésnek, melynek munkájában 1849 januárjáig részt vett. Az önkényuralom börtönbe vetette, majd ezt követően Bécs kegyelméből, de a rendőrségtől figyeltetve ismét a tanári katedrán volt. Ekkor is megtalálta az ellenállás módját: jelképesen Róma és Karthágó harcáról beszélt, a gyengébb Karthágó legyőzéséről, amit mindenki megértett. (A város lakói is, akik a szemtanúk szerint a nyitott ablakok alatt hallgatták a professzor keserű szavait és el-elcsukló hangját. Nem véletlen, hogy alakját Kozma Andor „A karthágói harangok” című versében örökítette meg.) Ezután csak tanári állásának és az irodalomnak, valamint szeretett városának élt. Megszervezte – Széchenyi után az országban második – kaszinót, zene- és tanonciskolát alapított. 1882-ben még megérte, hogy tanítványai és az egyházkerület fényes külsőségek között – a pápai állandó színházban tartott díszelőadáson – megünnepelték félévszázados tanári működését. Három évvel később hunyt el abban a városban, mely számára a világ fővárosa volt. Hogy később sem feledkeztek meg róla, azt bizonyítja, hogy születésének centenáriumán emlékünnepelet tartottak a tiszteletére az iskolavárosban. Művei túlnyomórészt – jellemzően – kéziratban maradtak az utókorra. Egykori házáat a Széchenyi utcában emléktábla jelöli. A város egyik kollégiumát 1961-ben róla nevezték el. Díszes sírhelyet emeltek számára az Alsóvárosi temetőben. (képünkön)

„...Ki históriában kutat világeszmét,
Tudós Bocsor István professzor tart leckét.
Tavaly Debrecenben még Enying követje,
Alig egy fél éve még tömlőre vetve,
Most Bécs kegyelméből, rendőrtől figyelve,
Ismét katedráján a hatalmas elme.
Tilalmas részére a honi történet,
Hanem Karthágóru s Rómáru beszélhet.
Ím beszél is bőven ékesszavú ajka,
Visszatért diákok szomjan csüggnek rajta. ...”

(Kozma Andor: A karthágói harangok, részlet)

Művei:

- *Világtörténetek rövid rajza. I-III. Pápa, 1837–1839. Kézirat*
- *Amerika, különösen az északamerikai egyesült szabadországek történetrajza. Pápa, 1838. Kézirat*
- *Magyarország története vázolata I., Magyarország jelen rajza II. Pápán, 1844. Kézirat*
- *Földrajz, különös tekintettel a nép- és történettanra. I-III. Pápa, 1947.*

- *Magyarország történelme különös tekintettel a jogfejlésre. I-IV. köt. Pápa, 1861-1869.*

Irodalom:

- *Bocsor István: Magyarország történelme, különös tekintettel a jogfejlődésre. Századok, 1868. 7. sz. 516. l.*
- *Bocsor István. Századok, 1870. 6. sz. 426-427. l.*
- *Antal Gábor: Bocsor István. In: Emlék nagyságos Bocsor István főiskolai tanár, kir. tanácsos úrnak a dunántúli ref. egyházkerület pápai főiskolájában eltöltött félévszázados tanári működése örömnepélye alkalmából. Pápán, 1882. október 10-ik napján. Pápa, 1882.*
- *Bocsor István emlékezete. Az 1907. október 18-án tartott Bocsor-emlékünnepevényen felolvasta Kis Ernő főgimn. tanár. A Dunántúli Ref. Egyházkerület pápai főiskolájának értesítője az 1907/8-i iskolai évről. Pápa, 1908. 32 l.*
- *Kálmán Gyula: Lángheví ifjak tanára. Bocsor István emlékezete. Műhely, 1985. 6. sz. 52-57. l.*
- *Tungli Gyula: Bocsor István emlékezete (1807-1885) Történelemtanítás, 1986. 3. sz. 11-13. l.*
- *Kálmán Gyula: Bocsor István, a pápai református kollégium történelemtanára (1807-1885) In.: A Magyar Pedagógiai Társaság Neveléstörténeti Szakosztálya sárospataki és zalaegerszegi tanácskozása anyagából. OPKM, Budapest,, 1988. (Neveléstörténeti füzetek 7. Szerk.: Kelemen Elemér)*
- *Katona András: A debreceni professzor és tanítványa: Budai Ézsaiás és Péczely József. Módszertani Lapok. Történelem, 1996. 3. sz. 1-11. l.*
- *Bocsor István (Tudós tanárok – tanár tudósok). Bev. tanulm. és vál.: Fehér Katalin. OPKM, 2000. 169 l.*
- *Szabó András: Bocsor István. Valóság, 2002. 2. sz. 111-112. l.*
- *H. Szabó Lajos - Mezey Zsolt: A pápai kollégium két oszlopa: Bocsor István és Tarczy Lajos. Honismeret, 2007. 3. sz. 16-20. l.*

[http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/fc/Bocsor Istv%C3%A1n_1871.jpg/200px-Bocsor Istv%C3%A1n_1871.jpg](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/fc/Bocsor_Istv%C3%A1n_1871.jpg/200px-Bocsor_Istv%C3%A1n_1871.jpg)

[http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/0/06/Bocsor Istv%C3%A1n_g rave.jpg/220px-Bocsor Istv%C3%A1n_grave.jpg](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/0/06/Bocsor_Istv%C3%A1n_grave.jpg/220px-Bocsor_Istv%C3%A1n_grave.jpg)